

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ AİLE EĞİTİMİ

Mustafa ÖNDER*

ÖZET

İnsan karakteri büyük ölçüde ilk altı yılda şekillenmektedir. Bu dönem eğitim açısından son derece önemlidir ve bilim adamları tarafından "hayati dönem" olarak nitelendirilmektedir. Bu kritik dönemde çocuğu tanımak, yeteneklerini keşfederek bilinçli yardımda bulunmak yetişkinler ve ebeveynler olarak görevimizdir. Çocuklarımızın iyi insan, iyi vatandaş olabilmeleri için teknolojinin esiri olmadan ama bilim ve teknolojinin imkânlarından da faydalanarak eğitilmelerine katkı sağlayabiliriz. Eğitimin temel taşı ailedir ve sağlıklı bir aile eğitimi olmadan çocuklarımızı iyi yetiştirmek, zararlı etkilerden onları korumak hayli zordur. Birçok çeldiricinin bulunduğu günümüzde duygusal rehberlik yaparak çocuklarımızı yetiştirebiliriz.

Anahtar kelimeler: Çocuk eğitimi, Aile eğitimi, Okul Öncesi Dönem, Medya, Rehberlik.

FAMILY EDUCATION PRE-SCHOOL CHILDREN

ABSTRACT

Human karakter is largely shaped by the first six-year period. This period is extremely important in terms of education and scientists side of the "critical period" defined as. Recognize the child at this critical time, exploring the conscious ability to provide assistance as adults and parents duty. Our children a good man, a prisoner of technology in order to become good citizens, but without the contribution of science and technology can provide training of taking advantage of opportunities. Education is the cornerstone of a healthy family is family and educate children without education, very difficult to protect them from harmful influences. A lot of the trap today doing the emotionel guidance our children grow.

Key Words: Child education, Family education, Pre-school Period, Media, Guidance.

* Dr., Tokat İl Müftü Yrd.

GİRİŞ

Çocuk eğitimi bütün toplumları meşgul etmiştir. Geleceğin inşası ve milletlerin devamı büyük ölçüde iyi yetişmiş nesillerle mümkündür. Türk toplumu bu yüzden çocuğu “hayatın tadı”, “huzur kaynağı” olarak görmüştür.¹ Bireyin gelişiminde iki temel faktör önemli derecede rol oynar. Bunlardan birisi kalıtım diğeri ise çevredir. Bireyin genler yoluyla anne ve babasından getirdiği özellikler şeklinde açıklayabileceğimiz kalıtım; daha ziyade biyolojik ve fizyolojik özellikleri içerir ve gelişimin kapasitesi ile sınırlarını belirler. Çevre ise kişinin kalıtımla getirdiği bu özelliklerin gelişimine etki eden dış faktörlerdir.² Bu dış faktörlerin en başında aile gelmektedir. Aile toplumun en küçük ve en önemli birimidir. Sağlam aile yapısı toplumun da sağlıklı ve sağlam olması neticesini doğurur. Çünkü aile çocuklara bilginin, örf, adet, sevgi ve inancın örnek olma şeklinde öğretildiği önemli bir okuldur. Bu gerçeği bilen bütün milletler ve inanç sistemleri aile yapısının korunmasına dikkat etmişlerdir. Yapılan araştırmalar sağlam bir aile terbiyesi alan çocukların hem kendileri ile hem de toplumla barışık olduklarını, yaptıkları işlerde de başarılı olduklarını göstermiştir. Günümüzde ailelerin çocuklar üzerindeki kontrol ve etkisi iletişim imkânlarının artması, ailedeki sınırların ortadan kalkması ve medyanın da katkısı ile iyice zayıflamış durumdadır. Gitgide küçülen ve mekanikleşen aile yapısındaki değişimi de göz önüne aldığımızda

¹ Cevat Özkaya ve Arkadaşları, *Türkiye’de Aile*, Sekam Yayınları, İstanbul 2010, s.172 vd.

² Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, Pegema Yayıncılık, Ankara 2002, s.143.

kaygılarımız iyice artmaktadır. Eskiden iyi aile, çocuğunu iyi büyüten aile olarak algılanırken, şimdilerde iyi aile buna ilave olarak iyi yetiştiren ve iyi denetleyen aile olmak durumundadır. Aile ve çocuk eğitimi ile ilgili bilgi karmaşası ve seli ailelerin zihnini daha da bulandırmaktadır.³ Okul öncesi dönem çocuklarının din eğitimini, kapsamlı ve müstakil çalışmalar gerektirdiğinden makalemizin dışında tuttuğumuzu hatırlatmalıyız.

Aile Eğitiminde Karşılaşılan Temel Sorunlar

Çocuk eğitiminde belki de en büyük ihmalimiz ilk yılların önemsiz kabul edilmesidir. Bu yıllarda çocuk, sadece sevilecek, beslenilip, büyütülecek bir varlık olarak algılanmaktadır. Hâlbuki bilimsel araştırmalar ilk altı yıllık dönemi “hayati dönem” olarak kabul etmektedir. Bu dönemde çocuklar sadece biyolojik olarak değil, ruhi olarak ta çok hızlı gelişmektedirler. Çocuğun bu dönemde en temel özellikleri ve yetenekleri şekillenmektedir. Zekâsı, algılaması, kişiliği, sosyal davranışları gelişiyor, ileriki yıllarda karakterini oluşturacak derecede etkili oluyor.⁴ Yürümeyi, ağlamayı, gülmeyi, konuşmayı, korkmayı, üzülmeyi, sevinmeyi bu dönemde öğreniyor ve beyin gelişiminin büyük bölümünü yedi yaşından önce tamamlamış oluyor. Bu nedenle erken yaşlardaki eğitim, deneyimler ve uyarıcılar beyin gelişimini etkiliyor. Çocuğun fiziksel, sosyal ve zihinsel talepleri ne kadar doğru ve kaliteli karşılanırsa gelişimi de o kadar sağlıklı olabilmektedir.

Aslında bütün çocuklar bazı potansiyellere sahip olarak doğmaktadır. Bu potansiyeli öncelikle keşfetmek, yönlendirmek ve geliştirmek aileye düşen en önemli görevlerden biridir. Okula başlayıncaya kadar geçen süre zarfında sağlıklı bir etkileşimin çocuğun davranışlarında belirleyici olduğunu ve bunun etkilerinin bütün yaşam boyunca görülebile-

³ Kemal Sayar-Feyza Bağlan, *Koruyucu Psikoloji*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s.15.

⁴ Beyza Bilgin, *İslam'da Çocuk*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1987, s.11.

ceğini gelişim psikolojisi ortaya koymuştur.⁵ Bu temeli doğru atabilirsek okul üzerine bir şeyler bina edebilir ve çocuğun sağlıklı gelişimine katkı yapabilir.⁶ Arkadaşları ile birlikte olmasını sağlamak, kendini ifade edebileceği ortamları aile içinde oluşturmak, ona değer verip dinlemek, dengeli beslenmesine ve sağlığına dikkat etmek, duygularına cevap vererek dikkate almak, sıcak ve yakın ilgi göstermek bu davranışlardan sadece birkaçıdır. Çocuğun ayrı bir birey ve kişilik olduğu asla unutulmamalıdır. Fiziki ihtiyaçlarının yanında sosyal ve duygusal ihtiyaçları da dikkate alınmalı, ikisinin birbirini etkileyeceği unutulmamalıdır.⁷

Çocuklarımız için yararı kadar zararı da olabilen internetin beyni fazla çalıştırdığı veya bazı yetenekleri körelttiği iddiaları hala tartışılmaktadır. Ancak internette maruz kalınan bilgi bombardımanı yararlı olanı seçmeyi hayli zorlaştırmaktadır. Anlayarak okumanın yerini hızlıca göz atma almakta bu da dikkat eksikliğinden tutunda başka birçok probleme neden olmaktadır. İnternetin eğitimdeki artan etkisi ile artık neyi ne kadar bildiğimizden ziyade, bilgiye en hızlı nasıl ulaşıyoruz anlayışı ağırlık kazanıyor. Şimdiden Güney Kore gibi bazı ülkeler, çocukları internetin menfi etkilerinden korumak için çaba harcıyor ve “İnternet Kurtarma Kampları” düzenliyor. İnternet teknolojisinden önce ahlakının öğretilmesi gerekir diyen uzmanlar haklı olmalılar.⁸ Mart 2009 da Almanya’da eski okulunu basarak 16 kişiyi öldüren 17 yaşındaki Tim Kretschmer, aslında sanal oyunların kurbanı oldu. Katliamdan bir gece önce sabaha kadar Counter Strike ve Cry Far 2 oyununu oynamıştı. Uzmanlar “Herkesi öldür ve geri dön” şeklinde lanse edilen bu tür oyunların çocukları adeta bir şiddet ve ölüm makinesi haline getirdiğini belirtiyorlar. Aileler genellikle kendi çocuklarının asla bu dereceye ulaşmayacaklarını, onların uslu, çalışkan olduğunu düşünerek uyarıları üzerine almazlar. Ancak, yukarıda bahsi geçen Tim Kretschmer’in ailesi de çocukları için aynı şeyi düşünüyorlardı.

⁵ Gottfried Heinelt, “Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişiminin Psikolojik Temeli” , Joseph Sauer, *Okul Öncesi Çağdaki Çocukların Din Eğitimi*, Ter: Mustafa Önder, Arı Ofset Basımevi, Tokat 2009, s.50.

⁶ Nuran Çakmakçı, “Kalıcı Öğrenme Okul Öncesi-1” , *Hürriyet Gazetesi*, 26 Nisan 2010, s.23.

⁷ Tosun, *a.g.e.*, s.144.

⁸ Zeynep Ünalın, “İnternet Kısılcısındaki Beyin” , *Bilim ve Teknik Dergisi*, Haziran 2010, S.511.

Bu tür sanal oyunlar ciddi bir psikolojik alt yapı ile hazırlanıyor. Çocuk olsun, yetişkin olsun böyle bir oyunu oynamaya başlayan birisi kısa sürede bağımlı hale geliyor. Oyunun bağımlısı olan kişi eline silah alıp katliam yapmıyorsa da, böyle bir potansiyele sahip oluyor, anne-babaya isyan, arkadaşları tehdit ve kavga başlıyor. Şiddet içeren film, oyun ve dizilerin seyredilmesi, gözlemsel öğrenme, kontrolün kaybolması ve duyarsızlaşma gibi davranış ve özelliklerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Kendilerine saldırgan davranışlar içeren hırsız-polis filmi ile aynı süreli spor filmi seyrettirilen iki çocuk grubu daha sonra aynı odada serbest bırakılmışlardır. Oyun esnasında gözlenen çocuklardan hırsız-polis filmi seyredenlerin diğer gruba göre daha saldırgan oldukları belirlenmiştir.⁹ Belki yasaklara ve aile içi çatışmaya gerek kalmadan bilinçli olmak ve gerekli tedbirleri almak daha akıllıca bir davranış olacaktır. Sürekli bilgisayar oyunu oynama ve televizyon seyretmenin çocukları obez yaptığı, düzenli yemekten ziyade atıştırma tarzı beslenmeye yol açarak sindirim sistemi rahatsızlıklarına, tüketici olmaya ve cinsel problemlere yol açtığı da belirlenmiştir.¹⁰ İnternet üzerinden oynanan ve piyasada satılan bu tür oyunlar, ilgili kurum ve ailelerce denetlenmeli, gerekli uyarılar yapılmalıdır.

Çocuklar üzerinde etkili araçlardan biri de televizyondur. Özellikle pembe dizilerin çocuklarla birlikte seyredilmesi, dini içerikli dizilerin hiçbir tedbir alınmadan izlenmesi zararlı olabilmektedir. Yapılan araştırmalara göre halkımızın büyük çoğunluğu günde iki saatten fazla vakitini televizyon karşısında geçirmekte, bu süre altı saate kadar çıkabilmektedir.¹¹ Günde üç saat televizyon seyreden bir kişi yıllık 45 gününü, 75 yıllık ömründe ise 9 yılını televizyon karşısında geçirmiş olmaktadır.¹² Gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelen televizyon, faydalarının yanında olumsuzluklara da yol açabilmektedir. Yaşanan aile huzursuzluklarının sebeplerinden biri olarak televizyondaki dizi ve filmler gösterilmektedir.¹³ Küçük çocuklarla birlikte bu dizilerin ve filmlerin

⁹ Cevat Özkaya ve Arkadaşları, *Türkiye'de Aile*, Sekam Yayınları, İstanbul 2010, s.221-222.

¹⁰ Mustafa Önder, "Medya Kıskaçındaki Çocuklar", *Dinbilimleri Dergisi*, 8.Cilt, 4.Sayı, Şubat 2009, Samsun, s.183-190.

¹¹ Cevat Özkaya ve Arkadaşları, *Türkiye'de Aile*, Sekam Yayınları, İstanbul 2010, s.220 vd.

¹² Önder, *a.g.m.*, s.183.

¹³ Özkaya, *a.g.e.*,s.145 vd.

seyredilmesi onların zihninde bu programlarda sergilenen her davranışı meşrulaştırmaktadır.

Bu günlerde çok izlenen bir dizinin başrol oyuncusu Sakarya Üniversitesi öğrencilerine yönelik yaptığı bir programda: “Ben bile oynadığım karaktere lanet ediyorum ve kesinlikle çocuklarıma bu diziyi izlettirmiyorum, siz de izlettirmeyin. Onların izleyebileceği daha önemli şeyler var onları izlesinler”¹⁴ sözleriyle böyle yapımların çocuklar için ne kadar zararlı olabileceğini ifade etmektedir.

Son dönemlerde muhatap kitlenin özellikleri ve hassasiyeti dikkate alınmadan yayınlanan ve daha çok ahiret, ölüm, yeniden dirilme, yapılan hataların cezasının daha bu dünyada iken çekilmesi gibi temaları işleyen dizilerin, çocuğun manevi dünyasında telafisi mümkün olmayan zedelenmelere yol açtığını, okumayı ve düşünmeyi engellediğini, kültürel yabancılaşmaya, dilin yozlaşmasına, kimliğin yitirilmesine, çocukluğun ve masumiyetin yok oluşuna neden olduğunu unutmamalıyız.¹⁵ İngiltere’de yapılan bir araştırma, internet ve televizyon başında vakit geçirerek sokağa çıkıp arkadaşları ile oyunlar oynamayan çocukların fiziken daha zayıf ve dayanıksız olduklarını ortaya koymuştur. Dr.Sandercocock ve ekibi tarafından yapılan ve Acta Paediatrica dergisinde yayınlanan araştırmada; zamanının büyük bölümünü internet ve televizyon başında geçiren çocukların, arkadaşları ile dışarıda oyun oynayan yaşlılarına göre önemli ölçüde güç kaybına uğradıkları, çok basit fiziksel aktivitelerde dahi (şınav, mekik, tutuş gücü, barfiks vb.) başarısız oldukları görülmüştür.¹⁶ Belki çocuklar için hazırlanan ya da onların çok seyrettiği film, çizgi film, dizi ve oyunların içinde gerekli mesajlar verilebilir. Bunun için uzmanların çalışması, kurumların işbirliği yapması gerekiyor.

Üzerinde durulması gereken ama genellikle üstünü örterek çözdüğümüzü zannettiğimiz diğer bir konu da çocukların cinsel eğitimidir. Cinselliği geçiştirerek, farklı isimler vererek ya da hayali bilgilerle açıklamak suretiyle öğretmeye çalışmamız çocuğumuza zararlı olabilir. Cinsel konuları onlarla açıkça, doğru kavramlarla ve ciddi olarak konuşma-

¹⁴ *Milliyet Gazetesi*, “Ali Kaptan’a ben bile küfrediyorum” başlıklı haber, 5 Mayıs 2011, s.2.

¹⁵ Mustafa Önder, *Yaz Kur’an Kurslarında Dini Öğretmek (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, Gün-
düz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara 2009, s.106.

¹⁶ *Hürriyet Gazetesi*, “Modern Hayat Onları Kötü Vurdu” başlıklı haber, 23 Mayıs 2011.

lıyız. Çünkü bu konularda çocuklarımızın tek bilgi kaynağı biz değiliz. Onlar her gün cinsel içerikli dizileri, filmleri, reklâm ve klipleri zaten izliyorlar. Başka kaynaklardan yanlış öğreneceklerine ebeveynlerden doğrusunu ve sağlıklı olanını öğrenmeleri daha mantıklıdır. Bu konuların özel olduğunu ve çok sık gündeme gelmemesi gerektiğini de çocuğumuza hatırlatabiliriz. Onun cinsellikle ilgili sorularını sabırla dinlemeli ve açık, kısa cevaplar vermeliyiz. Ayıp, yasak, günah şeklinde vereceğimiz cevaplar konuyu çocuklar için daha çekici hatta tabu haline getirebilir.

Mahremiyeti, başkalarının mekânlarına izinle girilmesi gerektiğini, tuvalet kültürünü yerinde ve zamanında öğretmeliyiz. Nerede ve nasıl giyinilmesi gerektiğini, ergenlik dönemini ve bu dönemdeki fiziksel değişiklikleri, bedeninin sadece kendine ait olduğunu ve yabancının dokunmaması gerektiğini anlatmalıyız. Onlara, herhangi bir problemle karşılaştıklarında bize rahatlıkla bunu söyleyebileceklerine dair güven vermeliyiz. Bütün bunlar elbette sadece sözle başarılamaz. Ebeveynlerin davranışları çok önem arz etmektedir. Üç yaşından sonra çocukları ayrı banyo yaptırmak, onları yıkarken giyinik olmak bunlardan sadece bazılarıdır.¹⁷

Çocuklarımızla paylaşmamız gereken konulardan birisi de ölüm olayıdır. Onlar günlük hayatlarında ölüm olayına şu veya bu şekilde şahit olmaktadır. Cıvıvıların, evde beslediğimiz kuş, kedi, köpeklerin ölümünü; iki yaşından itibaren yakınlarından veya komşularından birinin ölümünü gözlemlemekte ve kendilerine göre anlamlandırmaktadırlar. Çok iyi gözlemci olan çocukların öncelikle ölümü nasıl anlayıp, değerlendirdiklerini tespitle işe başlanmalı ve açık, sade, basit bir dil ile konu anlatılmalıdır. Merak ettikleri ve sordukları sorular sabırla dinlenmeli, anladıklarından emin olmadan konu kapatılmamalıdır. Çocuklarla ölüm hakkında konuşan yetişkinin öncelikle kendisinin bu konudaki görüşleri net, iç dünyası aydınlık olmalıdır. Kafasında ölüm konusunda şüpheleri olan, ölümden korkan kişilerin bu konuda çocuklara telkinde bulunmaları yarar yerine zarar getirecektir.

¹⁷ Bkz: Bengi Semerci, *Çocuklarımızla Cinsellik Hakkında Nasıl Konuşalım* (Bebeklikten Gençliğe Cinsellik), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2008, s.46-53; Atalay Yörükoğlu, *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayınları, İstanbul 2008, s. 231-244.

Çocuklarla ölüm konusundaki iletişimimizin rahat, kesin, basit, savunucu olmayan, şaşkınlık içermeyen açıklamalara dayanması gerekmektedir.¹⁸ Rastgele ve uygunsuz zamanlarda değil, çocuğun bu konuda hazır ve duyarlı olduğu vakitler gözetilmeli, açıklamalarımız dürüstçe olmalı, geçiştirme, aslı olmayan bilgilere sığınma gibi yöntemlere başvurulmamalıdır. Ölümü açıklarken uykunun örnek verilmesi de sakıncalıdır. Bu durumda çocuk uyku problemi yaşayabilecektir. İnanç ve kültürümüzdeki, ölümün bir yok oluş, bir son olmadığı, iyi insanların cennete mükâfatlandırılacakları ve orada mutlu olacakları şeklindeki bakış açısının samimi biçimde çocuklara aktarılmasının çocuklardaki ölüm endişesini ve korkusunu yenmede etkili olduğu belirlenmiştir.¹⁹

Sonuç ve Öneriler

Eğer çocuğumuz bu tür problemler yaşıyorsa ve bunları biz çözemiyorsak mutlaka uzman desteği alınmalıdır ve bu durum asla bir gurur meselesi yapılmamalıdır. Çocuklar, zararlı alışkanlıklarından kurtulmaları için en önemli alternatif olabilecek spor'a yönlendirilmelidir. Son zamanlarda spora yönelen çocukların nasıl kazanıldığını, kötü alışkanlıkları bıraktıklarını ve teröre bulaşmadıklarını basından öğreniyoruz.²⁰ Ebeveynler öncelikle çocukların yaşama hangi bakış açısıyla baktıklarını, dünyayı nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmalıdırlar. Bilim adamlarının "duygusal rehberlik"²¹ diye tanımladıkları sevgi, empati ve dinlemenin yanında; problem çözme becerisini de kazandırabileceğimiz bir iletişimi çocuklarımızla kurmamız gerekmektedir. Empatinin olabilmesi içinde fiziksel yakınlık ve iyi bir diyalog şarttır. Çocuğu kucağa almak, elinden tutmak, başını okşamak, konuşurken diz çökerek onun boyu hizasına inmek gibi davranışları bu neviden yakınlıklar olarak sayabiliriz.

Çocukla kurulacak sağlıklı bir ilişki için onun gelişim evrelerinin özelliklerini de iyi bilmek gerekir. Yetişkinler için anormal sayılabilecek

¹⁸ Erol Göka, "Çocuklara Ölüm Nasıl Anlatılır?" , *Diyanet Aylık Dergi*, S.235, Temmuz 2010, s.41,42.

¹⁹ Göka, *a.g.m.*, s.42,43; Atalay Yörükoğlu, *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayınları, İstanbul 2008, s.256-264.

²⁰ Diyarbakırda Milli Güreşçi Abdurrahman Bıçak'ın güreş sporu yaptırdığı yüzlerce çocuğun sokaktan kurtarılması iyi bir örnektir. *Haber Türk TV*, 22.02.2010, Sabah Haberleri.

²¹ Sayar-Bağlan, *a.g.e.*, s.303-326.

bir davranışın çocuklar için normal, hatta onların gelişim dönemi özelliğinin bir sonucu olduğunu unutmamalıyız. Kuracağımız iletişimde “sen” mesajı yerine “ben” mesajının daha etkili olduğunu bilmeliyiz.²² Sağlıklı bir iletişimi engelleyen emir verme, otoriter tavırlar, yönlendirme, öğüt verme, ahlak dersi verme, nutuk çekme, yargılama, suçlama, alay etme, sorgulama, avutma gibi davranışlardan kaçınmalıyız. Aksi halde çocuklarımız kendilerini değersiz hissedebilir, savunmaya yönelebilirler.²³ Başkaları ile kıyaslamadan, özgürlük tanıyarak, yaşına uygun sorumluluk ve fırsatlar tanımalıyız. Sevgi ile eleştirmeden, yüreklendirerek, överek ve sabırla hareket etmeliyiz. Sorularına açık ve seviyesine uygun cevaplar vermeliyiz. Okulda başarılı olabilmesi ve bilginin içselleşmesi için düşünme, okuma ve kendi kendine iş yapabilme yeteneklerinin geliştirilmesi gerekiyor. Düşünme kendine güveni, okuma doğru düşünmeyi, kendi kendine iş yapabilme ise çocuğun kendi yeteneklerini keşfedip, geliştirmesine imkân tanıyor.²⁴ Ayrıca ailelerin çocuklarla birlikte yemek yemeleri, bayram kutlamaları, birlikte oyun oynamaları, hikâye anlatmaları, tüketimde kanaatkâr davranmaları, inanca yönlendirmeleri de çok etkili ve önemlidir.²⁵

Ataerkil ya da büyük ailede çocukların daha iyi eğitildiğini söylemek mümkündür. Özellikle karşılıklı sevgi ve saygının uygulanarak yaşatılması, büyüklerin çocuklara olan şefkatli, nasihatli davranışları, hayat tecrübesinin aktarılması çocuklar için önem arz etmektedir. Yaşlıların karşılaştıkları zorlukları gören çocukların daha merhametli, olgun, sosyal ve başarılı, torunları ile büyüyen yaşlıların da mutlu oldukları belirlenmiştir.²⁶ ABD de ve batıda çocukların beklenen eğitimi alamamaları ve istedik davranışları sergileyememeleri nedeniyle binlerce ailenin

²² Elif Arslan, *Şiddet ve Çocuklarımız*, DİB Yayınları, Ankara 2008, s.30.

²³ Thomas Gordon, *Etkili Anne-Baba Eğitimi*, Çev: Dilek Tekin-Nazlı Özkan, Profil Yayıncılık, 2009 İstanbul, s.157-168; Aysel Köksal Akyol, “Anne-Baba-Çocuk İlişkisi”, *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Şubat-2003, S.36, s.23.

²⁴ Nuran Çakmakçı, “Kalıcı Öğrenme Okul Öncesi-2 ”, *Hürriyet Gazetesi*, 27 Nisan 2010, s.26.

²⁵ Günter Stachel, “Günümüz Ailesinde Din Eğitimi”, Sauer, a.g.e. s.38-46.

²⁶ Farika Teymur Artır, “İyi Bir Karakter Eğitimi İçin Gençler Hayatı Yaşlılarla da Paylaşmalı”, *Zaman Gazetesi*, 10 Ocak 2009, s.22; Sayar-Bağlan, a.g.e. s.29.

çocuklarını aile ortamında yetiştirmek için çözüm aradıkları bilinmektedir.²⁷

Çocuklarımızla ilgili olumsuz olaylarla karşılaşabilmemiz her zaman mümkündür. Ama bunları en az zararla atlatabileceğimiz imkânlarımız da mevcuttur.²⁸ Çocuklarımızın dokunulma, güven, düzen, sosyalleşme, uyarılma ve kendini değerli görme gibi temel gereksinmelerini dikkate alarak başarabileceğimiz çok şey vardır.²⁹ Çocuklarla ilgili bütün olaylara tıbbi ya da psikolojik vaka olarak bakmak doğru değildir. Aşırı özgürlük anlayışı ile onları yalnızlığa itmek ve asosyal hale getirmekte doğru değildir. Doğulu bir kültür ve gelenek içinde batılı gençler yetiştirme saplantısı çocuklarımızı çok erken büyütecek onları ticari çıkar objesi haline getirebilecektir. Kültürel mirasımızı göz ardı etmeden, sevgiyi ön plana çıkaran, hoşgörülü, destekleyici ve sınırları belli bir yaklaşımla çocuklarla daha sağlıklı bir iletişim kurmak, vermek istediğimiz bilgileri kalıcı hale getirmek ve davranışa dönüştürmek mümkün olabilmektedir. Genellikle somut düşünen çocuklar için, yetişkinler olarak somut iyi örnekler ortaya koymak önemlidir. Aile içi problemler ve bunların çocukların yanında çözülmeye çalışılması, eşler arasında çocuklarla ilgili görüş birliği olmaması, karşılıklı suçlamalar, çocukların yanında tartışmak, dedikodu yapmak çocuklar üzerinde çok olumsuz etkiler yapabilir. Her sözümüzün ve davranışımızın çocuklar tarafından örnek alındığını unutmamalıyız. Hiç ummadığımız ve önemsemediğimiz bir sözümüz, davranışımız bir çocuğu olumlu ya da olumsuz etkileyebilir, o çocuk arkadaşlarını ve kardeşlerini, onlar kendi arkadaşlarını, ailelerini, mahalleyi, köyü, şehri, hatta ülkeyi etkileyebilirler. Bütün mesele çocuklarımız için sorumluluk alabilmek ve elimizi taşın altına koyabilmektir. Suçlu aramak ve her şeyi okuldan, çevreden beklemek kolaycılık ve fazla iyimserlik olacağı gibi bizleri sorumluluktan da kurtarmayacaktır.

²⁷ Hüseyin Ağca, *Ailede Eğitim*, TDV Yayınları, Ankara 1993, s.14.

²⁸ Bkz: Gordon, *a.g.e*

²⁹ Doğan Cüceloğlu, *İçimizdeki Çocuk*, (41.Baskı) Remzi Kitabevi, 2010 İstanbul, s.116.